

ACC. N:R M. 8943: 1-12

Landskap: Skåne Upptecknat av: Ellida Ohlsson
Härad: Vemmenhög Adress: Srenstorp nr. 5, Skurup
Socken: Srenstorp Berättat av:
Uppteckningsår: 1943. Född år 1889 i Skurup.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Engelskt el. skotskt inflytande på det svenska jord-
brukets utveckling.

L.u.F. 45.

Skriv endast på denna sida!

Frågelista nr 45 Lf ACC. NR M. 8943:1.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Engelskt eller skotskt inflytande på det svenska jordbrukets utveckling.

Jag är inte kompetent att lämna uppgifter i dessa frågor, då jag utgått ur den lägre klassen av allmoget som i rätta hand armammade nya redor & bråk & kom att skapa sig bonstugor utöver det gamla inhemska i redan utsvinnens tiden invandrade det var mest de yngre bland den förmögare bondeklassen som under de tre första fjärdedelarna av 1800-talet kom i utrymmande av något mera vetande & mest kom det nya från holländarna & de berodde det på i vilken mån man kunde holländarnas invånare hade sina förbindelser. Så var jag på den första frågan endast vara att man ända till ca 1850-talet kom till mest hörd i de gamla gårdar, där inte gårdarnas själva tog initiativet till ändring, & den mest lasta

Landbrukets litteratur var bröderpraktiken, till
mindre skriften av olika ursprung, som man ej
fånkte ja, bröjde spridas. Macklean och Karl
Edman var Molken utgåva. Var för sig böcker
till ledning för deras underlydande. Macklean
var ju av norsk härkomst, men det är ju därför
inte gott att säga ~~om~~ han tagit intresset av engelska
den norska jordbruk men hans "Lärobok i jordbruk"
för Skrupps riken" som dock blev utgiven först flera
år efter hans död, innehåller råd angående diborring
och uppodling i skifter med fastställt värföljd
som var nytt för brukarna. Där behandlades också
boskapsvård, fodring, odling av klöver och baly-
växter (vicker), potatis, kål, foderbete och källrotter
om köttädel, vassid, lindring, trädgårdsvård
publiska plantering, anläggande av jorderallar
med planterad jil till grönska, jäsavel, som, b
om mängling, m. m. Glanske kan detta ge någon led

ning vid utfrskande av varifån hans ideer hän-
ledde sig, eller om de uppkommit hos honom själv.
Fästas inte skoleans bok blev utgiven under
hans livstid speedo dock lärdomarna bland de
underlydande, därn vittnes det fragment nr.
"Skoleans-visan" som jag minns från min barndom:
"Karl skoleler sine brumer bringjæser - - -
Di var emte armed i vante, en dageli vante,
jantofflor i påt ti vart indaste mål."
Karl Olofson von Holken gjorde sine agronomiska
studier i utlandet, men var vet jag g; di usg både
tyiskt i engelskt kan spåras. Olof kan utgåa, n-
dan han blivit ägare till Jordberga år 1834, en bok
med titel och lärdomar för sine underlydande, där han,
utom landbruk i tidigårds skötrel även talar om land-
brukets lever och issar för höjande av det redliga li-
vet bland folket såväl i ideell som religiöst hän-
seende. Olof kan dess förstå att landbrukets lever g;

var ett okänt begrepp då i denna gård.

Koringo - Blandbok i Musdjurs skötsel var ej varit okänt bland framstående jordbrukare men jag vet inte om den varit spridd den varit eller vid upptäckande den varit.

Gårdsodling fördes som nämnts och Skock-
kan, så även baljväxt (vickor) i rotfruktodling
Turnipen odlades här innan poteterna och andra
rotfrukter blev allmänna. Så sådde man
jag på 1840-50 talet turnip och det var då ej van-
ligt ej heller andra rotfrukter annat än potet
och här var från Jndberga, som till Skokne vid
mitten av 1840-talet i var född 1812.

Man kan lätt gamla namn "stuck-(pot-) korn-
rasen" som gamla kreatursraser kommit på tal i man
kan nog anta att på bergärdarna, som var föregångare,
införskaffat något djur av den engelska Northdown-
rasen för att de skulle ge upphov till en ras med

Stora djur, intet kan dock med säkerhet sägas härom.
I senare tid kan ju anskaffningen bli en förhöjning
de, men även här kan den gäldarna varit föregångare
så när det gäller avseende import. Bland annat i Stock-
holm för särskilda varor som gjord, i övrigt vad import-
tullen det kan ha haft, de mest belgiska, tyska
helt tillgitt öfverhand, och till en del jag kan länge sedan
det är.

Om jordbruksjämna hälsade sig från Jan Hochmann
tillträdde till jordbruks eller någon verk kunde
sas en engelskt ursprung förmit där förut var
jag ej, men redan vid början av 1890-talet hade
en i mitt hem verkstämde för hästtammare
jäm blandas från jordbruks gods ö de ställdes sig
jäm grammatisk gammeldags för både gamla de
verks kunde ö störelsen.

Redan på 1830-talet började man allmänt dikas
och på 1860-talet började man dränering med

engelska Tegelrön, som tillverkades i de talrika tegelbrukerna som fanns i orten - 4-5 innum till omside ar 2-3 bokar. Jag vet inte särskilt därom, men för-ligen kan man i det som i allt annat gjort sina maskiner efter en ursprunglig modell från en instaherad i något hvar gårdas tegelbruk ar kompe-tent inflyttade personer. De kan det mycke lätt komma efter det importerade, i endast något utländskt klingande namn som kommit leva kvar i orten gar an-irsking att utländsk personer levat här, oflasti de de dansk, tysk eller polsk.

Det finns ännu fackböcker med te som äro redlogade vid de återing ar bröjan, de vittne gott om materialens behandling i de engelska maskinerna.

Det första föreläggningens arbetet utspjningar ar Näsbyholmens iön i 1872, då 1200 Td mark varms, utfrides ar en dansk löjtnant Feilberg, så den kan inte engelskt inflyttande jörelkommit.

Jordbränning är okänt men efter Mackleaus metod
eldade man omkring större jordfasta stenar för
att genom botten på dem att utvidgas ö sprängas
Man kan ännu finna kolade krogar av is ö kalk
eller endast svätsd jord intill större jordfasta
stenar som räknas djupare ner därför att spräng-
ningen misslyckats ö man velat ha dem ur vägen
Där en sådan svart flöck brunn i dagen vittnar
den om att man lyckats, vanligt är Mackleaus järn
clerna metoden vet jag givetvis ej.

De Hjälms värdiska redskapen har jag inte varit
närmare, kanske dock endast därför att jag g vet
hur man hade det vid de större gårdarna annat in-
dantegsvis, från småbondens jättringsområde.

Den engelska plögan i plöjningen har jag dock varit
om. De första plögarne ha naturligtvis varit av
engelskt ursprung, sedan ha engelska plögar
tillses både vid bruket här, Kallinge i Örebro län.

Det förefaller som om en enskild bonde varit den förste som här i orten bröjde med nymodig plög, eller var det endast därför att det var den förste bonden som gick in för det nya som han väckte uppmärksamhet. Det var en bonde i Grönby som på 1860 eller 70-talet (äntal osäkert då meddelaren nu är död) plöjde på engelska, som man sedermera kallade engelsk plög. Han fick pris för sin plöjnad av vem än man oaktat. Det veltalade folk på alla håll i Rantorp för att se den moderna plögen i arbetet i för att lära, förut hade man plöjt med träplög. Därför dröjde det inte länge förrän han fick efterföljare i engelsk plög som ett tillväckande och bli allmänna bland bönderna.

Både Madde och von Holken kan säkert betraktas som ortens läromästare i detta och var alla goda undervisande och bönder och när dessa bosatte sig i annan ort förde de det nya med sig dit i att åtminstone Madde och von Holken både utländska medhjäl-

pare är hämt som framgår av det efterföljande, varifrån
vet jag däremot inte, namnet Sinclair's regu ja inte
rinskult.

Om Lantbruksskolan på Degoberg vet jag inte
Wulfs hola i Trolleborg är den enda jag vet som
haft betydelse för före de nämnda, men min
okunnighet beror nog därför att jag inte tror till
de mera långt städdes klass

Något annat direkt ogelikt inflytande genom
engelsmän känner jag ej till de övriga grändars
inflyttade befat o ledare huvudsakligen varit
hider ifrån.

Någon farnindelnings vet jag ej om men självas
benämningar finner i ett fall: Korse-farm i Boman.
(som ja-farm i yngre tid kan häleda ifrån någon vanskane
afbrusare som följt amerikansk sed: gott en köp till gäst namn so farm.)
Vid närmare efterforskning finner jag att en major
Sinclair, som varit inspektör hos Rutger Modder

(man kan här misstänka ett engelskt inflytande på jordbruk
där kan nog vara utlämning o återvärde till utlandet)
flyttade till Ormoy i samband med utbyggnad
av där år 1800. Där blevo flera hemman liggande
i byn med jorden stjärnformigt utsländt ut
från byn o vidgade sig utåt. Sinclair flyttade
sin egendom till 3 1/2 upp från byn så att hans
nya gård kom att ligga frött. Var han en engels-
man kunde ju gott gårdens ge sig för benämningar
samma, det var ju en farm, annars nämnes den
hövdesfarm efter en renare ägares dotter, men det
blev ju gårdens namn, det kunde ju förut ha varit
en farm utan namn, o denna benämning tillagt
namnet. Jag skall återge gårdens historia genom
tiderna med olika ägare, där man kan finne att
endast arlöggaren o förste ägaren kan tänkas vara
uppkom till farm benämningen, det kan ju ha varit
intresse även med avseende till det engelska infly-

Landet i Sommerskolas gods i för hela orten (om Mack-
leas hade lyckats med hjälpare)

Sinclair säger ha rymt med en flock till ut-
landet i gården såldes redan år 1808 till Jakob U-
Jakobson i år 1820 till byskulle Lundelius. Där-
efter kom den i byskulle Magnus Ekströms äga
och han gav den namnet Lovise farm efter sin dotter
Lovise. Därefter ägdes gården av hans son Jakob
Magnus Ekström som sålde den 1847 till andrarna
Thure Brunelius författaren "Ewert Ahlgrens"
fader som 1850 sålde den till Olof Edelborg som
i sin tur sålde till Jens Larsson 1858 i vilken
efterkommandes ägo den stannade en lång följd
år år. Av detta kan man inte säga annat
berättigande av farm berättelser än från den
förste ägare. Om i dag är det den enda gård
här med namnet - farm från äldre tider, men
jag vet inte, vill endast dra fram de fakta som kan ses.

M. 8943: 12

LUCKS UNIVERSITETS
FOLKLÄMMNESARKIV

Senenby 23 mars 1843

Till Föreläsningen afvenn! Sunda!

Harmed öfverlämnas berättelsen om icke tillämnad hemresa, hvar
dåsk för det samma.

P. U. F. 45.

Jag får på denna gång meddelat att jag varit i hem
går i anhöll mig för gott medan min utgångs bords
den kan förklarad de gamla program för mig. Den 21
om de o. h. angående program. Men det jag varit med
att ombygga vid af de gånna i skolan under i Tullen
i en stor berättelse i skolan förare, alla bron af
Tillsammans i gamla för hem. Säg ö. flera gånger
den nämner som en gammal man som en 18
och att: hans gamla far följt hem i hela lands
skulle den förti, men som ande utgörde till utgående
Det best på ett stort värd, deff, den för att ut
man med därför inför jag det. Det nämner och
inte att undis släkten hemmar i en före.

Hälsningar!

Engelström, fullt

Stads Ordför.